
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לפילוסופיה בודהיסטית - 35123

תאריך עדכון אחרון 15-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי אסיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אביתר שולמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: eviatar.shulman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 12:00, על פי תיאום במייל (אפשרי גם לפני או אחרי השיעור בגבעת רם)

מורי הקורס:
פרופ אביתר שולמן

תאור כללי של הקורס:

הקורס יאפשר הכרות ראשונית עם יסודותיה העיקריים של המחשבה הבודהיסטית, לצד התעמקות בסוגיות נבחרות, ובעיקר בהגותו של הבודהה ובפילוסופיה של המהאיאנה (הרכב הגדול). הקורס יכלול הצגה של התפתחות ההגות הבודהיסטית ממחשבתו של הבודהה ההיסטורי והתרגולים המדיטיביים של הבודהיזם המוקדם, דרך ההתפתחויות הפילוסופיות החשובות של הבודהיזם בהודו, ועד לשינויים והתמורות שחלו בפילוסופיה הבודהיסטית עם מעברו של הבודהיזם לטיבט ולסין ולמזרח אסיה. נבחן סוגיות מרכזיות בפילוסופיה הבודהיסטית על רקע סוגיות רחבות יותר בפילוסופיה ההודית, וביחס לתפיסות מרכזיות בפילוסופיה המערבית.

מתודת ההוראה תתבסס על הרצאה בשיעור המלווה במצגת, כאשר המטרה היא לעורר שאלות ודיון. שני תרגילים - שייכתבו בשלשות - ילוו את הקורס ויאפשרו העמקה והרחבה. התרגילים יובילו לשיעור בכיתה שיבוסס על דיון בקבוצות, ולאחר מכן עיבוד משותף בפורום הכיתתי.

מטרות הקורס:

הכרת הקווים המרכזיים של המחשבה הבודהיסטית כפי שאלה התפתחו בהודו, תוך בחינת הקשר בין תיאוריה ופרקטיקה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין את הרעיונות המרכזיים של ההגות הבודהיסטית ולראות כיצד הם מאתגרים רעיונות מרכזיים בפילוסופיה המערבית, ואף כיצד הם מציבים סימני שאלה לגבי האופנים הבסיסיים שאנו מבינים את עצמנו ואת העולם.
2. לנתח את הקשר בין פילוסופיה לפרקטיקה ולבחון את תפקיד הפילוסופיה בחיים
3. לבחון את עצמם יותר לעומק
4. להגיע להארה (:)

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות מבוססות על מצגת ועל קריאת טקסטים, מלווים בשני שיעורי דיון בים הסטודנטים על סמך תרגילים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
תוכנית השיעורים:

1. מבוא לפילוסופיה הבודהיסטית: סיפור חיי הבודהה והאם הבודהה שלל פילוסופיה?
2. ארבע האמיתות הנאצלות
3. העדר-האני.
4. הקיום התלוי (התהוות מותנית), דרך האמצע, ותורת הקרמה.
5. תרגיל להגשה ושיעור דיון.
6. אתיקה בבודהיזם המוקדם: חמלה, מיינדפולנס ומדיטציה. סיכום הבודהיזם המוקדם.
7. פילוסופיה בודהיסטית מתקדמת באבהידהרמה, ולידת המהאיאנה.
8. תורת הריקות וספרות שלמות החוכמה.
9. נאגארג'ונה ותורת הריקות - שלילת המהות העצמית.
10. וסובנדהו ואסכולת התודעה בלבד.
- והמסורת האפיסטמולוגית.
11. זן בודהיזם והבודהיזם הסיני.
12. תרגיל להגשה ושיעור דיון.
13. סיכום הקורס - "טבע הבודהה" וטבע התודעה.

חומר חובה לקריאה:

לכל שיעור תהיה קריאת חובה קצרה מכתבי מקור. בנוסף, יהיה מאמר מומלץ לכל שיעור, כאשר יהיו כאלה שאמליץ עליהם בצורה חזקה יותר. מבין כתבי המקור - זוהי הרשימה המלאה של החומרים לקריאה, בהתאם לתוכנית השיעורים: "תוכנית השיעורים"

הבודהיסטית המחשבה יסודות - ראשון פרק 1.

1. מבוא לפילוסופיה הבודהיסטית: הרקע ההיסטורי להגות הבודהה, 'פילוסופיה' בהקשר הבודהיסטי, "משל החץ", סיפור חיי הבודהה, או דרך האמצע למתחילים.

קריאת רקע מומלצת:

- גתין, ר., (2014). בודהיזם: היסטוריה, דת, תרגול. ישראל: אלטרנטיבות, פרק 3.
- Kapstein, M., (2001). *Reason's Traces: Identity and Interpretation in Indian and Tibetan Buddhist Thought*. Boston: Wisdom Publications, ch. 1.
- Hadot, P., (1995). *Philosophy as a Way of Life*. Oxford, UK, and Cambridge, USA: Blackwell, ch. 3 ("spiritual exercises").
- Sharf, R. H., (1995). "Buddhist Modernism and the Rhetoric of Meditative Experience." *Numen* 42: 228-283.
- Rahula, Walpola, (1974 [1959]). *What the Buddha Taught*. New York: Grove Press, 1-50.

2. הגילוי של הבודהה בליל-ההארה: תורת ארבע האמיתות הנאצלות. קריאה: "הדרשה על הנעת גלגל הדהרמה"

קריאה מומלצת:

- גתין, ר., (2014). בודהיזם: היסטוריה, דת, תרגול. ישראל: אלטרנטיבות. פרק 3.
- Gethin, Rupert, (1998). *The Foundations of Buddhism*. Oxford, New York: Oxford

University Press, ch. 3, pp. 59-84.

3. העדר-האני (או העדר-העצמי).

טקסטים: "הדרשה הקצרה לראהולה" (*sutta-rahulovāda-Cūḷa*)
"הדרשה על לילה מופלא אחד" (*sutta-ratta-eka-Bhadd*)

קריאה מומלצת:

- גתין, ר., (2014). בודהיזם: היסטוריה, דת, תרגול. ישראל: אלטרנטיבות, פרק 6.
- Collins, S., (1982). *Selfless Persons: Imagery and Thought in Theravāda Buddhism*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 3.

4. ההתהוות המותנית, קרמה, ודרך האמצע למתקדמים.
טקסטים: "הדרשה לקצ'אנהגותה"

קריאה מומלצת:

- גתין, ר., (2014). בודהיזם: היסטוריה, דת, תרגול. ישראל: אלטרנטיבות, פרק 6.
- Collins, S., (1982). *Selfless Persons: Imagery and Thought in Theravāda Buddhism*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 3.

5. שיעור דיון. הגשת תרגיל, בשלשות:

יש להתייחס לשלושת הטקסטים הבאים, להציע פסקה קצרה של סיכום עבור על אחד מהם (סה"כ עמוד), ולכתוב לגבי אחד מהם אותו תבחרו - מה מלמדת הדרשה, וכיצד הוראתה מתיישבת עם עיקרי הפילוסופיה הבודהיסטית כפי שלמדנו (עמוד נוסף)?

טקסטים: "הדרשה על הפחד והיראה" (*sutta-bherava-Bhaya*)
"הדרשה על ביסוס העירנות" (*sutta-paṭṭhāna-Sati*)
"הדרשה אודות האהבה" (*sutta-Metta*)

קריאה מומלצת:

- Griffiths, P., (1981). "Concentration or Insight: The Problematic of Theravāda Buddhist Meditation Theory." *Journal of the American Academy of Religion* 49.4: 605-624.
- Shulman, E., (2010). "Mindful Wisdom: The –Sati-paṭṭhāna-sutta on Mindfulness, Memory and Liberation." *History of Religions* 49.4: 393-420.

6. סיכום החטיבה הראשונה של הקורס: מוסר ופילוסופיה בבודהיזם. התפתחויות מרכזיות בבודהיזם המוקדם להתפתחות האבהידהרמה

טקסט: "אסופת משמעות האביהדמה" (*Sangaha-Abhidhammattha*), פרק 1

קריאה מומלצת: גתין, פרק 7

הגדול הרכב הגות: שני פרק II.

7. לידתו של "הרכב הגדול" (המהאיאנה) - "שלמות החוכמה" וספרות החוכמה המושלמת. מיפוי של התפתחות הפילוסופיה הבודהיסטית בהודו, טיבט ומזרח אסיה.

טקסט: "סוטרת הלב"

קריאה מומלצת:

- Williams, P., (2004). *Mahāyāna Buddhism: The Doctrinal Foundations*. New York: Routledge, ch. 1.

8. נאגארג'ונה ותורת הריקות

טקסט: "שירת השורש של דרך האמצע", פרקים 1-5, 13,15,24

קריאה מומלצת:

- נאגארג'ונה, (2010). שירת השורש של דרך האמצע: תרגום, הקדים ובאר אביתר שולמן. כרמל. הקדמה, עמ' 37-62.
- Williams, P., (2004). *Mahāyāna Buddhism: The Doctrinal Foundations*. New York: Routledge, ch. 1.

9. אידיאליזם בודהיסטי? אסכולת היוגהצ'ארה

טקסט: "עשרים פסוקים" (Viṃśatikā) "האבחנה בין האמצע והקצה" (vibhāga-Madhyānta)

קריאה מומלצת:

- King, R., (1994). "Early Yogācāra and its Relationship with the Madhyamaka School." *Philosophy East & West* 44 (4): 659-684.

10. שיעור דיון + הגשת תרגיל -

התרגיל יכתב ביחס לטקסטים העוסקים בתורת הריקות ופירושה (השאלה והחומר המדויק ינוסחו ביחס להתקדמות בחומר, ותתייחס לפירושים השונים לתורת הריקות).

11. זן בודהיזם ומסורות הבודהיזם בסין, וסיכום הקורס.

טקסט: מתוך "סוטרת הבמה"

מתוך כתבי דוגן (תרגום: איתן בולוקן)

קריאה מומלצת:

- McRae, John R., (2003). *Seeing through Zen: Encounter, Transformation and Genealogy in Chinese Chan Buddhism*. Berkeley: University of California Press, ch.

2.

חומר לקריאה נוספת:
ראו רשימה מלאה בסעיף הקודם

מרכיבי הציון הסופי:
הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
30 %
נוכחות / השתתפות בסיור 10 %

מידע נוסף / הערות:
אם במקרה מישהו חושש שהקורס בגבעת רם - אז אנא קבלו ההבהרה שהקורס מתקיים בהר
(הצופים:)